

- Bøndene føler seg ikke verdsatt

2024-04-18

Optional[© Bondebladet]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra

Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

10 AKTUELT

Torsdag 18. april 2024

BONDEBLADET

Tine-fagsjef om bondeprotester:

- Bøndene føler seg ikke verdsatt

Demonstrasjonene i EU handler om at bøndene er usikre, tror Helle Huseby i Tine. Når klima- og nitrogenutslippene skal kuttes og selv øst er det da en framtid for dem?

Linda Sundø
linda.sunde@bondebladet.no

LANDBRUKSPOLITIKK

Bondedemonstrasjoner har preget starten av året i en rekke land i Europa. I flere land var det forslag om å endre skatte-regler på drivstoff, som utløste protestene.

- Det handler om mye mer enn det. Det var bare dråpen som fikk begeret til å renne over, mener Helle Huseby, Tines fagsjef for handelspolitikk.

- Stikkordet er usikkerhet, sier hun.

Huseby var en av innleggs-holderne da AgriAnalyse og Norsk Landbrukssamvirke arrangerte seminar om bondedemonstrasjoner i EU.

Negativ margin
Huseby beskriver prisene i EU som en berg-og-dalbane. I 2022 var det melkepris-fest i EU. I flere land var prisen høyere enn i Norge. Men kostnadene økte, også.

- I 2023 falt prisen på melka uten at prisen på innsatsfaktorene falt tilsvarende. Da blir det vondt. I andre halvdel av 2023

hadde bøndene i for eksempel Nederland faktisk negativ margin for å produsere melk. Det kan man ikke leve med lenge, sier Huseby.

Men protestene handler om mye mer enn melkepris og marginer, mener hun.

- Når økonomien er god, er det lettere å takle motgangen man møter på andre fronter. Når økonomien blir dårligere, har andre utfordringer lett for å vokse seg større, sier hun.

Uthengt

Og andre utfordringer har bøndene.

Mange bønder i EU trenger å investere i nytt fyll. Det koster - og nå enda mer enn før. Både kostnadene og renta har økt.

- Jeg tror mange sitter på gjerdet og venter med å investere når det er så dyrt. Det øker usikkerheten om det vil være en framtid for dem, sier Huseby.

Arbeidskraft har blitt dyrere, og også vanskeligere å få tak i. I tillegg har dyrevelferd blitt et viktig tema i for eksempel Tyskland, Nederland og Frankrike.

- Det er et press fra forbruker, men det er også et press fra handelen, forteller hun.

Kravene til vannkvalitet og redusert nitrogenavrenning er et voksende problem for mange.

Nederland og Irland har redusert grensene for hvor mye gjødsel det er lov å spre per arealenheter. Det betyr at mange melkebønder ikke har nok spreareal til gjødsla si.

- Konsekvensen er at melkeprodusentene enkelte steder nå må begynne å redusere besetningsstørrelsen for å møte kravene. Det har vært tilbud i Ne-

derland om å bli kjøpt ut, sier Huseby.

I tillegg kommer klima.

- Melkebonden føler seg nok uthengt som en klimaversting. Mange produsenter i EU føler at det er veldig uførtjent. Det å få skylda fra samfunnet, det gjør noe med psyken, og det øker usikkerheten om fremtida i næringa. Det er tungt å føle at man får skylda for ting i samfunnet, sier hun.

Bøndene føler seg ikke verdsatt for det de gjør, mener fagsjefen.

- Dårlig økonomi trigger at disse andre tingene blir tyngre å bære. Jeg tror mange er usikre: Er det en framtid for meg i næringa? Vil neste generasjon

” Det ser ut som presset gir resultater ”
Helle Huseby

overta?

Sunnere med potetgull

Nye kostråd har kommet til land etter land. Vi skal spise mindre rødt kjøtt og animalske varer enn tidligere.

- Dette øker følelsen av å ikke være en del av det fremtidstøttet som fremsnakkes, og det øker frustrasjonen, sier Huseby. Hun tar opp Nutri-score. Mens norske forbrukere har nøkkelhullsmerking for å veilede dem i matjungen, bruker flere land i EU Nutri-score.

Nutri-score skal på en enkel måte fortelle forbrukeren om produktet man har foran seg er sunt eller ikke sunt. Scoren går

fra grønn A til rød E.

- Vi har sett litt på hva Nutri-Score vil ha å si for norsk øst. Det er mye forskning som viser at øst er helsebringende å spise, men i Nutri-score vil øst få D. Det betyr at man er langt nede i det oransje området. Vi i Tine lager også lett-Jarlsberg og lett-Norvegia. Vi ser at den kommer i akkurat den samme kategorien, selv om den er nøkkelhullsmærket her hjemme. Det hjelper ingen verdens ting om vi har tatt ut fett. Vi er langt nede i oransje sone likevel, forteller hun.

- Vi kan dra til Belgia eller Frankrike og kjøpe potetgull fra merket Lays med ostesmak. Den har C, så den har bedre score i Nutri-score. Forbrukeren oppfatter det som at det er bedre å spise potetgull med ostesmak enn å spise øst! Og pommefrites får enda bedre score, for det er jo også poteter, sier Huseby oppgitt.

Dette gjør melkebonden i EU usikker, mener hun.

- Er det mulig å skape gode marginer på å produsere melk? Er det bruk for meg? Hvordan skal jeg håndtere fremtiden? Tør jeg investere i løsdrift for å være en del av fremtiden? Dette spørsmål ligger til grunn for disse protestene i EU, sier Huseby.

Resultater

- Bøndene i EU har rettet sin frustrasjon mot politikerne, mot systemet, mot de som tar beslutningene. Nå har partene begynt å prate sammen. Det tror jeg er veldig positivt. Det ser ut som presset gir resultater. 6. februar kom EU-kommisjonen med sine klimamål. Overraskende for de fleste av oss,

har de droppet å ha et klimamål for landbruk. Det var ventet et krav om 30 prosent reduksjon. I stedet nøyde de seg med å understreke behovet for markedsbaserte løsninger for å redusere utslippene fra landbruket, på en kostnadseffektiv måte. EU-melkebondene og samvirkene i Copa-Cogeca berømmer Kommissjonen for at de endelig begynner å ha en dialoglinje, sier hun.

- Det blir spennende å se innvirkningen på politikken i EU, særlig på Green Deal og Farm to Fork, som var denne EU-kommisjonens store satsing. Det sier at de sterke protestene fra landbruket var det som førte til at man forlot planene om å halvere kunstgjødsele. Det ble i hvert fall ikke gjennomført. Mange andre forslag har blitt enten utsatt eller forlatt, sier Huseby.

Det er også uvisst hva som kommer til å skje framover, mener fagsjefen.

- For det er litt usikkert på hva man vil utsette seg for i et valgår. Så at protestene har hatt betydning, ja, det tror jeg.

Nå tror mange at 2024 vil bli et noe bedre år økonomisk, forklarer Huseby.

- Ikke fordi vi tror at melkeprisen skal så mye opp, men det ser ut til å bli en betydelig reduksjon i kostnadene til fôr, sier hun.

Stabilitet

Også i Norge opplever melkebondene usikkerhet, av grunner som økonomi, byggekostnader og klima. Men det er likevel forskjellig, mener fagsjefen i Tine.

- Jeg tror styrken i det norske systemet er stabilitet over tid. Jeg tror mange norske melkeprodusenter ønsket å være en del av den prisfesten som man hadde på melk 2022, da prisen i EU var høyere enn i Norge over så mange uker. Men det er få ganger i historien hvor melkeprisen i EU har vært høyere enn i Norge. Jeg vet ikke om at den har vært det før. I Norge har vi stabilitet over tid. Det tror jeg er kjempeviktig. De berg- og dalbanene gir noen oppturer, men det gir også en del nedturer. Jeg tror det er en av de store forskjellene mellom å leve som melkeprodusent i EU og i Norge, sier Huseby.



VOKSER: - Når økonomien er god, er det lettere å takle motgangen man møter på andre fronter. Når økonomien blir dårligere, har andre utfordringer lett for å vokse seg større, sier Helle Huseby.

FOTO: LINDA SUNDE



FORTALTE: Helle Huseby var en av innleggs-holderne på et seminar om bondedemonstrasjoner i EU.

FOTO: LINDA SUNDE



DEMONSTRERER: Er matproduksjon i Tyskland fortsatt ønsket, lurer disse bøndene på.

FOTO: CHRISTIAN MÜHLHAUSEN

- Har du behov for strømaggregat ?
- Vil det ha det konsekvenser for deg ved strømbrydd ?
- Trenger du rask levering ?

Generator Solutions

I over 10år har Generator Solutions vært leverandør av strømaggregat til Norske forbrukere. Vår vekst kommer fra fornøyde kunder, kvalitet og rask levering.

Vi har stort lager av Strømaggregater og reservedeler i Norge, samt et godt utstyrt verksted og et mobilt service team.

Har du eller skal du investere i et dieselaggregat, kan du få kr 10 000,- i støtte. Bruk link: <https://www.bondelaget.no/barekraftfondet/individuelle-tiltak/>

”Alle våre strømaggregat benytter CUMMINS motorer og STAMFORD AVK generatorer”

Ta kontakt for en hyggelig generatorprat

Generator Solutions AS
 Vekstveien 5B
 3474 Åros
 T: 31 30 90 60
 E-post: post@generatorsolutions.no

www.generatorsolutions.no



STAMFORD | AvK



Cummins
Power Generation



Generator Solutions AS